

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัย เรื่อง “ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงหิมพานต์ อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์” ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกร

ตอนที่ 2 การปฏิบัติของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตมะม่วงหิมพานต์ เพื่อให้ผลผลิตมีคุณภาพและได้มาตรฐาน

ตอนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตมะม่วงหิมพานต์ของเกษตรกร

ตอนที่ 4 ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกร

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตมะม่วงหิมพานต์ของเกษตรกร

ตอนที่ 1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกร

สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม ของเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงหิมพานต์ อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ ประกอบด้วยปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยทางสังคม ซึ่งผลการวิเคราะห์มีดังต่อไปนี้

1.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุดที่ได้รับ และประสบการณ์ในการปลูกมะม่วงหิมพานต์ ผลการวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกร ด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏผลดังตาราง ที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกร

n=354

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	130	36.7
หญิง	224	63.3
อายุ		
40 ปีหรือน้อยกว่า	38	10.7
41 – 50 ปี	112	31.6
51 – 60 ปี	134	37.9
61 – 70 ปี	67	18.9
71 ปีหรือมากกว่า	3	0.8
ต่ำสุด = 28 ปี	เฉลี่ย = 52.67 ปี	
สูงสุด = 71 ปี	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 9.25	
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียนหนังสือ	3	0.8
ประถมศึกษา	285	80.5
มัธยมศึกษาตอนต้น	27	7.6
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.)	31	8.8
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า (ปวส.)	4	1.1
ปริญญาตรี	4	1.1
ประสบการณ์การปลูกมะม่วงหิมพานต์		
5 ปีหรือน้อยกว่า	80	22.6
6 – 10 ปี	225	63.6
11 – 15 ปี	34	9.6
16 – 20 ปี	10	2.8
21 ปีหรือมากกว่า	5	1.4
ต่ำสุด = 1 ปี	เฉลี่ย = 8.49 ปี	
สูงสุด = 25 ปี	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 3.70	

จากตารางที่ 4.1 แสดงให้เห็นข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงหิมพานต์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดอุดรธานี สรุปได้ดังนี้

เพศ เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 63.3 เป็นเพศหญิง และร้อยละ 36.7 เป็นเพศชาย

อายุ เกษตรกร ร้อยละ 37.9 มีอายุระหว่าง 51 – 60 ปี รองลงมา ร้อยละ 31.6 มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี และน้อยที่สุด ร้อยละ 0.8 มีอายุ 71 ปี หรือมากกว่า โดยเกษตรกรมีอายุต่ำสุด 28 ปี และอายุสูงสุด 71 ปี อายุเฉลี่ย 52.67 ปี มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 9.25

ระดับการศึกษา เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 80.8 มีการศึกษาระดับประถมศึกษา รองลงมา ร้อยละ 8.8 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.หรือเทียบเท่า และมีเพียงร้อยละ 0.8 เท่านั้นที่ไม่ได้รับการศึกษา

ประสบการณ์ในการปลูก เกษตรกร ร้อยละ 63.6 มีประสบการณ์ในการปลูกมะม่วงหิมพานต์ ระหว่าง 6 – 10 ปี รองลงมา ร้อยละ 22.6 มีประสบการณ์ในการปลูกมะม่วงหิมพานต์ น้อยกว่า 5 ปี และร้อยละ 9.6 มีประสบการณ์การปลูกมะม่วงหิมพานต์ ระหว่าง 11 – 15 ปี โดยมีประสบการณ์น้อยที่สุด 1 ปี และมากที่สุด 25 ปี เฉลี่ย 8.49 ปี มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.70

1.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ ปัจจัยทางเศรษฐกิจของเกษตรกร ได้แก่ อาชีพ รายได้จากการปลูกมะม่วงหิมพานต์ ต้นทุนในการปลูกมะม่วงหิมพานต์ การกู้เงินเพื่อการผลิตมะม่วงหิมพานต์ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานด้านการเกษตรภายในครัวเรือน การถือครองที่ดินทั้งหมด ขนาดพื้นที่ปลูกมะม่วงหิมพานต์ จำนวนต้นมะม่วงหิมพานต์ที่ปลูก พันธุ์มะม่วงหิมพานต์ที่ปลูก แหล่งพันธุ์ที่นำมาปลูก แหล่งจำหน่าย และการแปรรูป ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทางเศรษฐกิจของเกษตรกร ด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏผลดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลด้านอาชีพ รายได้ และต้นทุนการผลิตมะม่วงหิมพานต์ของเกษตรกร

n=354

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพ		
(ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)		
เกษตรกรรม	295	49.9
รับจ้าง	247	41.8
รับราชการ	13	2.2
ค้าขาย	36	6.1
รายได้จากการปลูกมะม่วงหิมพานต์ต่อปี		
(บาท)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000	85	24.0
5,001 – 10,000	111	31.4
10,001 – 15,000	59	16.7
15,001 – 20,000	31	8.8
มากกว่าหรือเท่ากับ 20,001	68	19.2
ต่ำสุด = 1,000 บาท	เฉลี่ย = 14,525.92 บาท	
สูงสุด = 80,000 บาท	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 12,643.79	
ต้นทุนการผลิตมะม่วงหิมพานต์ (บาท/ไร่)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2,000	174	49.2
2,001 – 4,000	97	27.4
4,001 – 6,000	45	12.7
6,001 – 8,000	12	3.4
มากกว่าหรือเท่ากับ 8,001	26	7.3
ต่ำสุด = 500 บาท	เฉลี่ย = 3,498.42 บาท	
สูงสุด = 30,000 บาท	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 3,998.61	

จากตารางที่ 4.2 แสดงให้เห็นถึงข้อมูลด้านอาชีพ รายได้ และต้นทุนการผลิตมะม่วงหิมพานต์ของเกษตรกร ดังนี้

อาชีพ การประกอบอาชีพของบุคคลในครัวเรือนของเกษตรกร ร้อยละ 49.9 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม รองลงมา ร้อยละ 41.8 ประกอบอาชีพรับจ้าง และมีเพียงร้อยละ 2.2 ประกอบอาชีพรับราชการ

รายได้จากการปลูกมะม่วงหิมพานต์ เกษตรกรร้อยละ 31.4 มีรายได้ระหว่าง 5,001 – 10,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 24.0 มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาท และน้อยที่สุด ร้อยละ 8.8 มีรายได้ระหว่าง 15,001 – 20,000 บาท โดยมีรายได้น้อยที่สุด 1,000 บาท และรายได้มากที่สุด 80,000 บาท ซึ่งรายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 14,525.92 บาท และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 12,643.79

ต้นทุนการผลิตมะม่วงหิมพานต์ เกษตรกรร้อยละ 49.2 มีต้นทุนการผลิตน้อยกว่าหรือเท่ากับ 2,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 27.4 มีต้นทุนการผลิต ระหว่าง 2,001 – 4,000 บาท และร้อยละ 3.4 มีต้นทุนการผลิต ระหว่าง 6,001 – 8,000 บาท โดยต้นทุนการผลิตน้อยที่สุด 500 บาท ต้นทุนการผลิตมากที่สุด 30,000 บาท ซึ่งต้นทุนการผลิตเฉลี่ยอยู่ที่ 3,498.42 บาท และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3,998.61

ตารางที่ 4.3 ข้อมูลการกู้เงินเพื่อการผลิตมะม่วงหิมพานต์ของเกษตรกร

n=354		
รายการ	จำนวน	ร้อยละ
การกู้เงินเพื่อการผลิตมะม่วงหิมพานต์		
ไม่กู้	302	85.3
กู้	52	14.7
แหล่งเงินกู้		
ธนาคารพาณิชย์อื่นๆ	2	3.8
สหกรณ์การเกษตร	14	26.9
ธ.ก.ส.	19	36.5
กลุ่มออมทรัพย์	1	1.9
กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน	16	30.8

จากตารางที่ 4.3 แสดงให้เห็นถึงข้อมูลการกู้เงินเพื่อการผลิตมะม่วงหิมพานต์ของเกษตรกร ดังนี้

การกู้เงินเพื่อการผลิตมะม่วงหิมพานต์ เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 85.3 ไม่กู้เงิน เพื่อการผลิตมะม่วงหิมพานต์ มีเกษตรกรเพียงร้อยละ 14.7 กู้เงินเพื่อการผลิตมะม่วงหิมพานต์ โดย เกษตรกรร้อยละ 36.5 กู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ รองลงมา ร้อยละ 30.8 กู้เงินจาก กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 26.9 กู้เงินจากสหกรณ์การเกษตร ร้อยละ 3.8 กู้เงินจากธนาคารพาณิชย์ อื่นๆ และร้อยละ 1.9 กู้เงินจากกลุ่มออมทรัพย์ เป็นแหล่งเงินทุนในการกู้ยืม ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 ข้อมูลจำนวนสมาชิก และแรงงานทางการเกษตรในครัวเรือนของเกษตรกร

n=354

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือน		
1 – 2 คน	37	10.5
3 – 4 คน	171	48.3
5 – 6 คน	120	33.9
7 – 8 คน	22	6.2
9 คนขึ้นไป	4	1.1
ต่ำสุด = 2 คน	เฉลี่ย = 4.37 คน	
สูงสุด = 9 คน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.47	
จำนวนแรงงานด้านการเกษตรทั้งหมดในครัวเรือน		
1 - 2 คน	272	76.8
3 - 4 คน	76	21.5
5 - 6 คน	6	1.7
ต่ำสุด = 1 คน	เฉลี่ย = 2.14 คน	
สูงสุด = 6 คน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.89	

จากตารางที่ 4.4 แสดงให้เห็นถึงข้อมูลจำนวนสมาชิก และแรงงานทางการเกษตร ในครัวเรือนของเกษตรกร ดังนี้

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน เกษตรกรร้อยละ 48.3 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3 – 4 คน รองลงมา ร้อยละ 33.9 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 5 – 6 คน และน้อยที่สุดร้อยละ 1.1 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 9 คนขึ้นไป โดยมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนน้อยที่สุด 2 คน และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.37 คน

จำนวนแรงงานด้านการเกษตรในครัวเรือน เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 76.8 มีจำนวนแรงงานด้านการเกษตรในครัวเรือน 1 – 2 คน รองลงมา ร้อยละ 21.5 มีจำนวนแรงงาน 3 – 4 คน และร้อยละ 1.7 มีจำนวนแรงงานสมาชิกตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป โดยมีแรงงานต่ำสุด 1 คน สูงสุด 6 คน เฉลี่ย 2.14 คน

ตารางที่ 4.5 ขนาดพื้นที่ถือครองที่ดิน และสภาพการถือครองที่ดินของเกษตรกร

n=354

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
พื้นที่ถือครองที่ดินทั้งหมด		
น้อยกว่า 5 ไร่	58	16.4
5 – 10 ไร่	70	19.8
11 – 15 ไร่	183	51.7
16 – 20 ไร่	22	6.2
มากกว่า 20 ไร่	21	5.9
ต่ำสุด = 1 ไร่	เฉลี่ย = 12.36 ไร่	
สูงสุด = 67 ไร่	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 7.28	
ที่ดินของตนเอง (ไร่)		
น้อยกว่า 5 ไร่	60	16.9
5 – 10 ไร่	72	20.3
11 – 15 ไร่	180	50.8
16 – 20 ไร่	22	6.2
มากกว่า 20 ไร่	20	5.6
ต่ำสุด = 1 ไร่	เฉลี่ย = 12.18 ไร่	
สูงสุด = 67 ไร่	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 7.29	
เช่า (ไร่)		
ไม่เช่า	347	98.0
เช่า	7	2.0
น้อยกว่า 4 ไร่	5	1.4
4 – 8 ไร่	1	0.3

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

n=354

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
มากกว่า 8 ไร่	1	0.3
ต่ำสุด = 1 ไร่	เฉลี่ย = 4.14 ไร่	
สูงสุด = 12 ไร่	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 4.18	

จากตารางที่ 4.5 แสดงให้เห็นถึงขนาดพื้นที่ถือครองที่ดิน และสภาพการถือครองที่ดินของเกษตรกร ดังนี้

ขนาดพื้นที่ถือครอง ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรร้อยละ 51.7 มีพื้นที่ถือครองอยู่ระหว่าง 11 – 15 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 19.8 มีพื้นที่ถือครองอยู่ระหว่าง 5 – 10 ไร่ ร้อยละ 16.4 มีพื้นที่ถือครองน้อยกว่า 5 ไร่ ร้อยละ 6.2 มีขนาดพื้นที่ถือครองอยู่ระหว่าง 16 – 20 ไร่ และน้อยที่สุดเกษตรกรร้อยละ 5.9 มีพื้นที่ถือครองมากกว่า 20 ไร่ โดยเกษตรกรมีพื้นที่ถือครองน้อยที่สุด 1 ไร่ และมีพื้นที่ถือครองมากที่สุด 67 ไร่ ซึ่งเกษตรกรมีพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 12.36 ไร่ และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 7.28

สภาพการถือครองที่ดิน เกษตรกรร้อยละ 50.8 มีพื้นที่ถือครองที่เป็นของตนเองอยู่ระหว่าง 11 – 15 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 20.3 มีพื้นที่ถือครองที่เป็นของตนเองอยู่ระหว่าง 5 – 10 ไร่ และร้อยละ 5.6 เกษตรกรมีพื้นที่ถือครองที่เป็นของตนเองมากกว่า 20 ไร่ โดยเกษตรกรมีพื้นที่ถือครองที่เป็นของตนเองน้อยที่สุด 1 ไร่ และมีพื้นที่ถือครองที่เป็นของตนเองมากที่สุด 67 ไร่ ซึ่งเกษตรกรมีพื้นที่ถือครองที่เป็นของตนเอง เฉลี่ย 12.18 ไร่ และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 7.29

การเช่าที่ดิน เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 98 ไม่เช่าที่ดินทำการเกษตร เกษตรกรเช่าที่ดินทำการเกษตรร้อยละ 1.4 น้อยกว่า 4 ไร่ มีเพียงร้อยละ 0.3 เช่าที่ดินทำการเกษตรอยู่ระหว่าง 4 – 8 ไร่ และมากกว่า 8 ไร่ โดยเกษตรกรเช่าที่ดินทำการเกษตรน้อยที่สุด 1 ไร่ และเช่าที่ดินทำการเกษตรมากที่สุด 12 ไร่ ซึ่งเกษตรกรเช่าที่ดินทำการเกษตรเฉลี่ย 4.14 ไร่ และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.18

ตารางที่ 4.6 ขนาดพื้นที่ปลูก และจำนวนต้นมะม่วงหิมพานต์ที่ปลูกของเกษตรกร

n=354

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
พื้นที่ปลูกมะม่วงหิมพานต์		
น้อยกว่า 5 ไร่	188	53.1
5-10 ไร่	115	32.5
11-15 ไร่	29	8.2
16-20 ไร่	18	5.1
มากกว่า 20 ไร่	4	1.1
ต่ำสุด = 1 ไร่	เฉลี่ย = 6.74 ไร่	
สูงสุด = 30 ไร่	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 4.66	
จำนวนต้นมะม่วงหิมพานต์ที่ปลูก		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 100	130	36.7
101 - 300	164	46.3
301 - 500	48	13.6
501- 700	4	1.1
มากกว่าหรือเท่ากับ 701	8	2.3
ต่ำสุด = 20 ต้น	เฉลี่ย = 210.57 ต้น	
สูงสุด = 1,200 ต้น	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 172.33	

จากตารางที่ 4.6 แสดงให้เห็นถึงขนาดพื้นที่ปลูก และจำนวนต้นมะม่วงหิมพานต์ที่ปลูกของเกษตรกร ดังนี้

ขนาดพื้นที่ปลูกมะม่วงหิมพานต์ ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรร้อยละ 53.1 มีขนาดพื้นที่ปลูกมะม่วงหิมพานต์น้อยกว่า 5 ไร่ รองลงมาร้อยละ 32.5 มีพื้นที่ปลูกมะม่วงหิมพานต์อยู่ระหว่าง 6 – 10 ไร่ และมีเพียงร้อยละ 1.1 เท่านั้นที่มีพื้นที่ปลูกมะม่วงหิมพานต์มากกว่า 20 ไร่ โดยพื้นที่ปลูกมะม่วงหิมพานต์ ต่ำสุด 1 ไร่ สูงสุด 30 ไร่ พื้นที่ปลูกเฉลี่ย 6.74 ไร่ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.66

จำนวนต้นมะม่วงหิมพานต์ ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรร้อยละ 46.3 มีจำนวนต้นมะม่วงหิมพานต์อยู่ระหว่าง 101 – 300 ต้น รองลงมาร้อยละ 36.7 มีจำนวนต้นมะม่วงหิมพานต์น้อย

กว่าหรือเท่ากับ 100 และมีเพียงร้อยละ 2.3 เท่านั้น ที่มีจำนวนต้นมะม่วงหิมพานต์มากกว่า 701 ต้น
ขึ้นไป โดยมีจำนวนต้นมะม่วงหิมพานต์ ต่ำสุด 20 ต้น สูงสุด 1,200 ต้น จำนวนต้นมะม่วงหิมพานต์
เฉลี่ย 210.57 ต้น ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 172.33

ตารางที่ 4.7 พันธุ์ แหล่งพันธุ์ แหล่งจำหน่าย และการแปรรูปมะม่วงหิมพานต์ ของเกษตรกร

n=354		
รายการ	จำนวน	ร้อยละ
พันธุ์มะม่วงหิมพานต์		
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
พันธุ์ศรีสะเกษ 60 – 1	156	40.6
พันธุ์ศรีสะเกษ 60 – 2	26	6.8
พันธุ์ศรีชัย	6	1.6
พันธุ์อื่นๆ (พันธุ์พื้นเมือง)	196	51.0
แหล่งพันธุ์มะม่วงหิมพานต์		
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
เพาะพันธุ์เอง	330	81.5
ซื้อต้นกล้ามาปลูก	50	12.3
จากหน่วยราชการ	17	4.2
อื่นๆ	8	2.0
แหล่งจำหน่ายมะม่วงหิมพานต์		
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ขายเองในหมู่บ้าน / ตามร้านค้า	227	52.7
ขายเองในตลาดอุดรดิตถ์	8	1.9
พ่อค้าคนกลางมารับซื้อที่สวน	186	43.2
รวมกลุ่มจำหน่าย	8	1.9
ตัวแทนบริษัทเอกชน	2	0.5
การแปรรูปเมล็ดมะม่วงหิมพานต์		
ไม่ได้แปรรูป	282	79.7
แปรรูป	72	20.3

จากตารางที่ 4.7 แสดงให้เห็นถึงพันธุ์ แหล่งพันธุ์ แหล่งจำหน่าย และการแปรรูป เมล็ดมะม่วงหิมพานต์ ของเกษตรกรดังนี้

พันธุ์มะม่วงหิมพานต์ พบว่าเกษตรกรร้อยละ 51.0 ปลูกมะม่วงหิมพานต์พันธุ์พื้นเมือง รองลงมาร้อยละ 40.6 ปลูกพันธุ์ศรีสะเกษ 60 – 1 มีเกษตรกรเพียงบางส่วนร้อยละ 6.8 ที่ปลูกพันธุ์ศรีสะเกษ 60 – 2 และร้อยละ 1.6 ปลูกพันธุ์ศรีชัย

แหล่งพันธุ์มะม่วงหิมพานต์ พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 81.5 จะทำการเพาะพันธุ์เอง รองลงมาร้อยละ 12.3 ซื้อต้นกล้ามาปลูก มีเกษตรกรเพียงบางส่วนร้อยละ 4.2 ที่ได้รับพันธุ์จากหน่วยงานราชการ และร้อยละ 2.0 จากเพื่อนบ้าน

แหล่งจำหน่ายมะม่วงหิมพานต์ พบว่าเกษตรกรร้อยละ 52.7 เมื่อเก็บเมล็ดมะม่วงหิมพานต์มาแล้วจะนำไปขายเองในหมู่บ้าน รองลงมาร้อยละ 43.2 พ่อค้าคนกลางมารับซื้อที่สวน โดยมีเกษตรกรเพียงบางส่วนร้อยละ 0.5 ที่นำไปขาย ให้บริษัทเอกชน

การแปรรูปเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 79.7 ไม่ได้ทำการแปรรูปเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ โดยมีเกษตรกรเพียงบางส่วนร้อยละ 20.3 ที่ทำการแปรรูป

1.3 ปัจจัยทางสังคมของเกษตรกร

ปัจจัยทางสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงหิมพานต์ อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ ได้แก่ สภาพการเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ประสบการณ์ในการเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนาและดูงานด้านการเกษตร การสื่อสารและการใช้สื่อ และการรับข้อมูลข่าวสารการเกษตร ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทางสังคมของเกษตรกร ด้วยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏผลดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.8 การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กร ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรของเกษตรกร

n=354		
รายการ	จำนวน	ร้อยละ
การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กร ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร		
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ไม่เป็นสมาชิก	177	50.0
เป็น	177	50.0
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	33	14.2
กลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส.	64	27.6
สหกรณ์การเกษตร	100	43.1
กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	35	15.1

จากตารางที่ 4.8 แสดงให้เห็นถึงการเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กร ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรของเกษตรกรดังนี้

การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กร ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร เกษตรกรร้อยละ 43.1 เป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์การเกษตร รองลงมาร้อยละ 27.6 เป็นลูกค้าของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ มีเกษตรกรเพียงบางส่วนร้อยละ 15.1 เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และร้อยละ 14.2 เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ตารางที่ 4.9 การเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรมสัมมนา และดูงานด้านการเกษตรของเกษตรกร

n=354

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ประสบการณ์เข้าร่วมประชุม ฝึกอบรมสัมมนา และดูงานด้านการเกษตร		
ประชุม		
ไม่เคยได้เข้าร่วม	266	75.1
เคย	88	24.9
เคยเข้าร่วมประชุม 1-2 ครั้ง	64	18.1
เคยเข้าร่วมประชุม 3-4 ครั้ง	22	6.2
เคยเข้าร่วมประชุม มากกว่าหรือเท่ากับ 5 ครั้ง	2	0.6
ต่ำสุด = 1 ครั้ง เฉลี่ย = 1.82 ครั้ง		
สูงสุด = 8 ครั้ง ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.20		
ฝึกอบรมสัมมนา		
ไม่เคยได้เข้าร่วม	306	86.4
เคย	48	13.6
เข้าร่วมฝึกอบรมสัมมนา 1 ครั้ง	33	9.3
เข้าร่วมฝึกอบรมสัมมนา 2 ครั้ง	14	4.0
เข้าร่วมฝึกอบรมสัมมนา มากกว่าหรือเท่ากับ 3 ครั้ง	1	0.3
ต่ำสุด = 1 ครั้ง เฉลี่ย = 1.33 ครั้ง		
สูงสุด = 3 ครั้ง ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.51		

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

		n=354	
รายการ		จำนวน	ร้อยละ
งานด้านการเกษตร			
ไม่เคยได้เข้าร่วม		324	91.5
เคย		30	8.5
เข้าร่วม 1 ครั้ง		28	7.9
เข้าร่วม 2 ครั้ง		2	0.6
ต่ำสุด = 1 ครั้ง		เฉลี่ย = 1.07 ครั้ง	
สูงสุด = 2 ครั้ง		ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.25	

จากตารางที่ 4.9 แสดงให้เห็นถึงการเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรมสัมมนา และงานด้านการเกษตรของเกษตรกร ดังนี้

ประสบการณ์ในการเข้าร่วมประชุม เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 75.1 ไม่เคยเข้าร่วมประชุมด้านการเกษตร มีเพียงร้อยละ 24.9 ที่เคยเข้าร่วมประชุม โดยเกษตรกรที่เคยเข้าร่วมประชุมร้อยละ 18.1 เข้าร่วมประชุม 1 – 2 ครั้ง ร้อยละ 6.2 ประชุม 3 – 4 ครั้ง และร้อยละ 0.6 ประชุมตั้งแต่ 5 ครั้งขึ้นไป เฉลี่ย 1.82 ครั้ง ต่ำสุด 1 ครั้ง สูงสุด 8 ครั้ง

ประสบการณ์ในการเข้าร่วมฝึกอบรม เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 86.4 ไม่เคยเข้าร่วมฝึกอบรมสัมมนางานด้านการเกษตร มีเพียงร้อยละ 13.6 ที่เคยเข้าร่วมฝึกอบรมสัมมนา โดยเกษตรกรที่เคยเข้าร่วมฝึกอบรมสัมมนาร้อยละ 9.3 เข้าร่วมฝึกอบรม สัมมนา 1 ครั้ง รองลงมาร้อยละ 4 เข้าร่วมฝึกอบรมสัมมนา 2 ครั้ง และร้อยละ 0.3 ฝึกอบรมสัมมนา ตั้งแต่ 3 ครั้งขึ้นไป เฉลี่ย 1.33 ครั้ง ต่ำสุด 1 ครั้ง สูงสุด 3 ครั้ง

ประสบการณ์ในการเข้าร่วมงานด้านการเกษตร เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 91.5 ไม่เคยเข้าร่วมศึกษาดูงานด้านการเกษตร มีเพียงร้อยละ 8.5 ที่เคยเข้าร่วมดูงานด้านการเกษตร โดยเกษตรกรที่เคยเข้าร่วมดูงานร้อยละ 7.9 เข้าร่วมศึกษาดูงานด้านการเกษตร 1 ครั้ง และร้อยละ 0.6 ศึกษาดูงานด้านการเกษตร 2 ครั้ง เฉลี่ย 1.07 ครั้ง ต่ำสุด 1 ครั้ง สูงสุด 2 ครั้ง

ตารางที่ 4.10 การใช้สื่อในชุมชนและสื่อในครัวเรือนของเกษตรกร

n= 354		
รายการ	จำนวน	ร้อยละ
สื่อในชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
หอกระจายข่าว	311	53.7
ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน	92	15.9
ห้องสมุดประจำหมู่บ้าน	12	2.1
ผู้นำเกษตรกรในหมู่บ้าน	105	18.1
ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล	54	9.3
จุดถ่ายทอดเทคโนโลยี	5	0.9
สื่อในครัวเรือน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
โทรทัศน์	319	48.0
วิทยุ	226	34.0
รับหนังสือพิมพ์เป็นประจำ	10	1.5
VCD/DVD	68	10.2
รับเอกสารวิชาการทางการเกษตรเป็นประจำ	39	5.9
อื่น ๆ	3	0.5

จากตารางที่ 4.10 แสดงให้เห็นถึงการใช้สื่อในชุมชนและสื่อในครัวเรือนของเกษตรกร ดังนี้

สื่อในชุมชน เกษตรกรร้อยละ 53.7 รับรู้ข่าวสารทางหอกระจายข่าว รองลงมา ร้อยละ 18.1 รับรู้ข่าวสารจากผู้นำเกษตรกรในหมู่บ้าน ร้อยละ 15.9 รับรู้ข่าวสารจากที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน ร้อยละ 9.3 รับรู้ข่าวสารจากช่องทางของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ร้อยละ 2.1 รับรู้ข่าวสารจากห้องสมุดประจำหมู่บ้าน และร้อยละ 0.9 รับรู้ข่าวสารจากจุดถ่ายทอดเทคโนโลยี

สื่อในครอบครัว เกษตรกรร้อยละ 48.0 มีสื่อโทรทัศน์ รองลงมา ร้อยละ 34.0 มีสื่อวิทยุในครอบครัว ร้อยละ 10.2 มี VCD/DVD ร้อยละ 5.9 รับเอกสารทางวิชาการเป็นประจำ ร้อยละ 1.5 รับหนังสือพิมพ์เป็นประจำ ร้อยละ 0.5 มีสื่ออื่นๆ เช่น คอมพิวเตอร์

ตารางที่ 4.11 การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตมะม่วงหิมพานต์ ของเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงหิมพานต์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดอุดรธานี

n=354

การรับข้อมูล ข่าวสาร	ประเภทสื่อที่รับข้อมูล (จำนวน/ร้อยละ)										
	ตนเอง	เพื่อนบ้าน	ผู้นำ	เจ้าหน้าที่ รัฐ	เอกชน	สถาบัน การศึกษา	สื่อ สิ่งพิมพ์	VCD/ DVD	สื่อเสียง	โทรทัศน์	Internet
พันธุ์	205 (31.3)	241 (36.8)	87 (13.3)	92 (14.0)	0 (0)	0 (0)	8 (1.2)	0 (0)	18 (2.7)	2 (0.3)	2 (0.3)
การปลูก	239 (37.3)	217 (33.9)	75 (11.7)	85 (13.3)	0 (0)	0 (0)	5 (0.8)	0 (0)	15 (2.3)	4 (0.6)	1 (0.2)
การดูแลรักษา	240 (37.0)	212 (32.7)	78 (12.0)	92 (14.2)	0 (0)	0 (0)	5 (0.8)	0 (0)	15 (2.3)	5 (0.8)	1 (0.2)
การเก็บเกี่ยว	238 (36.6)	228 (35.0)	72 (11.1)	88 (13.5)	1 (0.2)	0 (0)	6 (0.9)	0 (0)	14 (2.2)	4 (0.6)	0 (0)
การแปรรูป	221 (33.9)	223 (34.2)	76 (11.7)	89 (13.7)	15 (2.3)	2 (0.3)	6 (0.9)	0 (0)	14 (2.1)	4 (0.6)	2 (0.3)
การจำหน่าย	223 (33.1)	232 (34.5)	80 (11.9)	93 (13.8)	19 (2.8)	0 (0)	6 (0.9)	0 (0)	15 (2.2)	4 (0.6)	1 (0.1)

*ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 4.11 แสดงถึงการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิต มะม่วงหิมพานต์ แบ่งเป็นการรับข้อมูลในเรื่องต่าง ๆ ได้แก่ พันธุ์ การปลูก การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยว การแปรรูป และการจำหน่าย ซึ่งผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

พันธุ์ เกษตรกรร้อยละ 36.8 รับข้อมูลจากเพื่อนบ้าน รองลงมาร้อยละ 31.3 รู้ด้วยตนเอง ร้อยละ 14.0 จากเจ้าหน้าที่รัฐ ร้อยละ 13.3 จากผู้นำ ร้อยละ 2.7 จากสื่อเสียง ร้อยละ 1.2 จากสื่อสิ่งพิมพ์ และร้อยละ 0.3 รับข้อมูลจากโทรทัศน์และ internet เท่ากัน ส่วนสื่ออื่นๆ ได้แก่ เอกชน สถาบันการศึกษา และ VCD/DCD เกษตรกรไม่ได้รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับพันธุ์มะม่วงหิมพานต์

การปลูก เกษตรกรร้อยละ 37.3 รู้ด้วยตนเอง รองลงมาร้อยละ 33.9 รับข้อมูลจากเพื่อนบ้าน ร้อยละ 13.3 จากเจ้าหน้าที่รัฐ ร้อยละ 11.7 จากผู้นำ ร้อยละ 2.3 จากสื่อเสียง ร้อยละ 0.8 จากสื่อสิ่งพิมพ์ และร้อยละ 0.6 รับจากโทรทัศน์ และร้อยละ 0.2 จาก internet ส่วนสื่ออื่นๆ ได้แก่ เอกชน สถาบันการศึกษา และ VCD/DCD เกษตรกรไม่ได้รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับการปลูก

การดูแลรักษา เกษตรกรร้อยละ 37.0 รู้ด้วยตนเอง รองลงมาร้อยละ 32.7 รับข้อมูลจากเพื่อนบ้าน ร้อยละ 14.2 จากเจ้าหน้าที่รัฐ ร้อยละ 12.0 จากผู้นำ ร้อยละ 2.3 จากสื่อเสียง ร้อยละ 0.8 จากสื่อสิ่งพิมพ์และโทรทัศน์เท่ากัน และร้อยละ 0.2 จาก internet ส่วนสื่ออื่นๆ ได้แก่ เอกชน สถาบันการศึกษา และ VCD/DCD เกษตรกรไม่ได้รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับการดูแลรักษา

การเก็บเกี่ยว เกษตรกรร้อยละ 36.6 รู้ด้วยตนเอง รองลงมาร้อยละ 35.0 รับข้อมูลจากเพื่อนบ้าน ร้อยละ 13.5 จากเจ้าหน้าที่รัฐ ร้อยละ 11.1 จากผู้นำ ร้อยละ 2.2 จากสื่อเสียง ร้อยละ 0.9 จากสื่อสิ่งพิมพ์ ร้อยละ 0.6 จากโทรทัศน์ และร้อยละ 0.2 จากเอกชน ส่วนสื่ออื่นๆ ได้แก่ internet สถาบันการศึกษา และ VCD/DCD เกษตรกรไม่ได้รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับการเก็บเกี่ยวผลผลิต

การแปรรูป เกษตรกรร้อยละ 34.2 รับข้อมูลจากเพื่อนบ้าน รองลงมาร้อยละ 33.9 รู้ด้วยตนเอง ร้อยละ 13.7 จากเจ้าหน้าที่รัฐ ร้อยละ 11.7 จากผู้นำ ร้อยละ 2.3 จากเอกชน ร้อยละ 2.1 จากสื่อเสียง ร้อยละ 0.9 จากสื่อสิ่งพิมพ์ ร้อยละ 0.6 จากสื่อโทรทัศน์ และร้อยละ 0.3 จาก internet และสถาบันการศึกษาเท่ากัน ส่วนสื่ออื่นๆ ได้แก่ VCD/DCD นั้น เกษตรกรไม่ได้รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับการแปรรูปเมล็ดมะม่วงหิมพานต์

การจำหน่าย เกษตรกรร้อยละ 34.5 รับข้อมูลจากเพื่อนบ้าน รองลงมาร้อยละ 33.1 รู้ด้วยตนเอง ร้อยละ 13.8 จากเจ้าหน้าที่รัฐ ร้อยละ 11.9 จากผู้นำ ร้อยละ 2.8 จากเอกชน ร้อยละ 2.2 จากสื่อเสียง ร้อยละ 0.9 จากสื่อสิ่งพิมพ์ ร้อยละ 0.6 จากโทรทัศน์ และร้อยละ 0.1 จาก internet ส่วนสื่ออื่นๆ ได้แก่ สถาบันการศึกษา และ VCD/DCD เกษตรกรไม่ได้รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับการจำหน่ายผลผลิต

ตอนที่ 2 การปฏิบัติของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตมะม่วงหิมพานต์ เพื่อให้ผลผลิตมีคุณภาพและได้มาตรฐาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการปฏิบัติของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตมะม่วงหิมพานต์ เพื่อให้ผลผลิตมีคุณภาพและได้มาตรฐาน จำนวน 354 ราย โดยใช้การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งแยกเป็นประเด็นต่างๆ ตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 4.12 การปฏิบัติด้านพันธุ์มะม่วงหิมพานต์ของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตมะม่วงหิมพานต์ เพื่อให้ผลผลิตมีคุณภาพและได้มาตรฐาน

n=354			
ประเด็น	จำนวนเกษตรกร ที่ปฏิบัติ	ร้อยละ	อันดับ
พันธุ์			
1. เกษตรกรมีการคัดเลือกพันธุ์ดี โดยยึดหลักในการคัดเลือกพันธุ์	232	65.5	1
2. การเพาะเมล็ด ปลูกลงโดยใช้เมล็ดพันธุ์ดี ทำการเพาะใส่ถุงขนาด 5x8 นิ้ว หรือปลูกลงในหลุมเลย โดยกดเมล็ดด้านเว้าลงให้จมจนมิด วางเมล็ดเอียง 45 องศา	216	61.0	2
3. เมื่อดันอ่อนอายุ 6-8 สัปดาห์ จึงนำต้นอ่อนที่เพาะย้ายปลูกลงในแปลง	38	10.7	3

จากตารางที่ 4.12 การปฏิบัติด้านพันธุ์ของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตมะม่วงหิมพานต์ เพื่อให้ผลผลิตมีคุณภาพและได้มาตรฐาน ปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

เกษตรกรร้อยละ 65.5 มีการคัดเลือกพันธุ์ดีโดยยึดหลักในการคัดเลือกพันธุ์ ร้อยละ 61.0 เกษตรกรจะทำการเพาะเมล็ดปลูกลงโดยใช้เมล็ดพันธุ์ดี ทำการเพาะใส่ถุงขนาด 5x8 นิ้ว หรือปลูกลงในหลุมเลย โดยกดเมล็ดด้านเว้าลงให้จมจนมิด วางเมล็ดเอียง 45 องศา และร้อยละ 10.7 เมื่อดันอ่อนอายุ 6 – 8 สัปดาห์ จึงนำต้นอ่อนที่เพาะย้ายปลูกลงในแปลง

ตารางที่ 4.13 การปฏิบัติด้านการปลูกระยะห่างของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตมะม่วงหิมพานต์ เพื่อให้ผลผลิตมีคุณภาพและได้มาตรฐาน

n=354

ประเด็น	จำนวนเกษตรกร ที่ปฏิบัติ	ร้อยละ	อันดับ
การปลูก			
1. เกษตรกรขุดหลุมให้ กว้าง ยาว ลึก ประมาณ 50-100 เซนติเมตร ระยะห่างระหว่างต้น ระหว่างแถว 6 เมตร	184	52.0	1
2. มีการผสมปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก 3-5 กิโลกรัม คลุกกับดินบนที่กองไว้ กลบลงในหลุมประมาณครึ่งหลุม นำต้น มะม่วงหิมพานต์ที่จะปลูกลงในหลุมให้โคนต้นอยู่เหนือปากหลุมเล็กน้อย ปักไม้พุงลำต้นโดยใช้เชือกผูกติด กับต้นมะม่วงหิมพานต์เพื่อป้องกันลมโยก	119	33.6	2

จากตารางที่ 4.13 การปฏิบัติด้านการปลูกของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตมะม่วงหิมพานต์ เพื่อให้ผลผลิตมีคุณภาพและได้มาตรฐาน ปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

เกษตรกรร้อยละ 52.0 มีการขุดหลุมให้ กว้าง ยาว ลึก ประมาณ 50 – 100 เซนติเมตร ระยะห่างระหว่างต้นและระหว่างแถว 6 เมตร และร้อยละ 33.6 มีการผสมปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก 3 – 5 กิโลกรัม คลุกกับดินบนที่กองไว้ กลบลงในหลุมประมาณครึ่งหลุม นำต้น มะม่วงหิมพานต์ที่จะปลูกลงในหลุมให้โคนต้นอยู่เหนือปากหลุมเล็กน้อย ปักไม้พุงลำต้นโดยใช้เชือกผูกติด กับต้นมะม่วงหิมพานต์เพื่อป้องกันลมโยก

ตารางที่ 4.14 การปฏิบัติด้านการบำรุงดูแลรักษามะม่วงหิมพานต์ของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิต
มะม่วงหิมพานต์ เพื่อให้ผลผลิตมีคุณภาพและได้มาตรฐาน

n=354

ประเด็น	จำนวนเกษตรกร ที่ปฏิบัติ	ร้อยละ	อันดับ
การดูแลรักษา			
1. ในระยะ 6 เดือนแรกหลังปลูก เมื่อมะม่วงหิมพานต์ ตั้งตัวได้ เกษตรกรได้ใส่ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ตามสมควร	185	52.3	3
2. อายุ 1 – 2 ปี ใช้ปุ๋ยสูตร 12-24-12 ใส่ในอัตรา 300 – 800 กรัม/ต้น แบ่งใส่ 4 ครั้ง ครั้งละเท่า ๆ กัน โดย หว่านให้สม่ำเสมอรอบทรงพุ่ม ห่างจากต้น 30 ซม. แล้วพรวนดินกลับ	90	25.4	8
3. อายุ 3 ปี ใช้ปุ๋ยสูตร 12-24-12 ใส่ในอัตรา 1 กก./ต้น	81	22.9	9
4. อายุ 4 – 6 ปี ใช้ปุ๋ยสูตร 15-15-15 อัตรา 1.5 – 5 กก./ ต้น พรวนดินต้น ๆ เป็นวงแหวนรอบบริเวณรัศมีของ ทรงพุ่ม แบ่งจำนวนปุ๋ยที่จะใส่ออกเป็น 4 ส่วน ใส่ปุ๋ย บริเวณรอบ ๆ ทรงพุ่มตรงบริเวณที่พรวนประมาณ 3 ส่วน อีก 1 ส่วน โรยบนพื้นดินภายในทรงพุ่ม	121	34.2	6
5. อายุ 7 ปีขึ้นไป ใช้ปุ๋ยสูตร 13-13-21 ใส่ในอัตรา 2-3 กก./ต้น	55	15.5	10
6. การให้น้ำ ขณะที่ต้นมะม่วงหิมพานต์ยังเล็ก อายุไม่ เกิน 1 ปี ในระยะที่ฝนทิ้งช่วงเกษตรกรมีการรดน้ำ เพื่อ ช่วยต้นมะม่วงหิมพานต์ให้มีชีวิตผ่านพ้นไปจน สามารถดำรงชีวิตเองได้	121	34.2	6
7. เกษตรกรมีการตัดแต่งกิ่งโดยเฉพาะในช่วง 1 – 2 ปี หลังปลูกจะเป็นตัวบังคับต้นและกิ่งที่ต้องการให้ เจริญเติบโตอย่างรวดเร็วเป็นระเบียบ และตัดแต่งให้ เหลือลำต้นเพียง ลำเดียว	202	57.1	2

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

n=354			
ประเด็น	จำนวนเกษตรกรที่ปฏิบัติ	ร้อยละ	อันดับ
8. เมื่อต้นเจริญเติบโตขึ้น ให้ตัดกิ่งแขนงสูงจากดินขยับขึ้นไปเรื่อยๆเพื่อให้สะดวกในการปฏิบัติงาน	237	66.9	1
9. การป้องกันกำจัดศัตรูพืช เน้นการป้องกันกำจัดศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสานเช่น วิธีกล วิธีเขตกรรม	181	51.1	5
10. การใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชอย่างเหมาะสม โดยใช้ในชนิด อัตรา และระยะเวลาตามคำแนะนำ	183	51.7	4

จากตารางที่ 4.14 การปฏิบัติด้านการบำรุงดูแลรักษามะม่วงหิมพานต์ของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตมะม่วงหิมพานต์ เพื่อให้ผลผลิตมีคุณภาพและได้มาตรฐาน ปรากฏผลการวิเคราะห์ดังนี้

เกษตรกรร้อยละ 66.9 เมื่อต้นเจริญเติบโตขึ้น มีการตัดกิ่งแขนงสูงจากดินขยับขึ้นไปเรื่อยๆ เพื่อให้สะดวกในการปฏิบัติงาน ร้อยละ 57.1 มีการตัดแต่งกิ่งโดยเฉพาะในช่วง 1 – 2 ปี หลังปลูกจะเป็นตัวบังคับต้น และกิ่งที่ต้องการให้เจริญเติบโตอย่างรวดเร็วเป็นระเบียบ และตัดแต่งให้เหลือลำต้นเพียง ลำเดียว ร้อยละ 52.3 ในระยะ 6 เดือนแรกหลังปลูก เมื่อมะม่วงหิมพานต์ตั้งตัวได้ เกษตรกรได้ใส่ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมักบ้างตามสมควร ร้อยละ 51.7 มีการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชอย่างเหมาะสม โดยเลือกใช้ในชนิด อัตรา และระยะเวลาตามคำแนะนำ ร้อยละ 51.1 มีการป้องกันกำจัดศัตรูพืช เน้นการป้องกันกำจัดศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสานเช่น วิธีกล วิธีเขตกรรม ร้อยละ 34.2 เมื่อมะม่วงหิมพานต์ อายุ 4 – 6 ปี ใช้ปุ๋ยสูตร 15-15-15 อัตรา 1.5 – 5 กก./ต้น พรวนดินดินๆ เป็นวงแหวนรอบบริเวณรัศมีของทรงพุ่ม แบ่งจำนวนปุ๋ยที่จะใส่ออกเป็น 4 ส่วน ใส่ปุ๋ยบริเวณรอบๆ ทรงพุ่มตรงบริเวณที่พรวนประมาณ 3 ส่วน อีก 1 ส่วน โรยบนพื้นดินภายในทรงพุ่ม และมีการให้น้ำ ขณะที่ต้นมะม่วงหิมพานต์ยังเล็ก อายุไม่เกิน 1 ปี ในระยะที่ฝนทิ้งช่วงเกษตรกรมีการรดน้ำ เพื่อช่วยต้นมะม่วงหิมพานต์ให้มีชีวิตผ่านพ้นไปจนสามารถดำรงชีวิตเองได้ ร้อยละ 25.4 เมื่อมะม่วงหิมพานต์อายุ 1 – 2 ปี ใช้ปุ๋ยสูตร 12-24-12 ในอัตรา 300 – 800 กรัม/ต้น แบ่งใส่ 4 ครั้ง ครั้งละเท่าๆ กัน โดยหว่านให้สม่ำเสมอรอบทรงพุ่ม ห่างจากต้น 30 ซม. แล้วพรวนดินกลับ ร้อยละ 22.9 เมื่อมะม่วงหิมพานต์ อายุ 3 ปี ใช้ปุ๋ยสูตร 12-24-12 ใส่ในอัตรา 1 ก.ก./ต้น และมีเกษตรกรเพียงร้อยละ 15.5 เมื่อมะม่วงหิมพานต์ อายุ 7 ปีขึ้นไป ใช้ปุ๋ยสูตร 13-13-21 ใส่ในอัตรา 2-3 กก./ต้น

ตารางที่ 4.15 การปฏิบัติด้านการเก็บเกี่ยวมะม่วงหิมพานต์ของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตมะม่วงหิมพานต์ เพื่อให้ผลผลิตมีคุณภาพและได้มาตรฐาน

n=354

ประเด็น	จำนวนเกษตรกร ที่ปฏิบัติ	ร้อยละ	อันดับ
การเก็บเกี่ยว			
1. เก็บเกี่ยวเมื่อ ผลแก่เต็มที่แล้วร่วงหล่น จึงเก็บเกี่ยว ผลเอาที่พื้น ไม่เก็บบนต้นเพราะจะได้เมล็ดอ่อนที่ไม่ แก่เต็มที่	335	94.6	1
2. เมื่อเก็บมาแล้ว ให้บิดเมล็ดออกจากผลทันทีเพื่อ ป้องกันเชื้อราเข้าทำลายเมล็ด	333	94.1	2
3. นำเมล็ดไปตากแดดประมาณ 2 – 3 วัน ให้เมล็ด แห้งสนิท (ความชื้นไม่เกิน 12%) เพื่อเก็บไว้ได้นาน โดยไม่เน่าเสีย จึงเก็บใส่กระสอบ	333	94.1	2

จากตารางที่ 4.15 การปฏิบัติด้านการเก็บเกี่ยวมะม่วงหิมพานต์ของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตมะม่วงหิมพานต์ เพื่อให้ผลผลิตมีคุณภาพและได้มาตรฐาน ปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

เกษตรกรร้อยละ 94.6 จะเก็บเกี่ยวมะม่วงหิมพานต์ เมื่อผลแก่เต็มที่ แล้วร่วงหล่น จึงเก็บเกี่ยวผลเอาที่พื้น ไม่เก็บบนต้น เพราะจะได้เมล็ดอ่อนที่ไม่แก่เต็มที่ ร้อยละ 94.1 เมื่อเก็บมาแล้ว เกษตรกรจะบิดเมล็ดออกจากผลทันทีเพื่อป้องกันเชื้อราเข้าทำลายเมล็ด และเกษตรกรจะนำเมล็ดไปตากแดดประมาณ 2 – 3 วัน ให้เมล็ดแห้งสนิท (ความชื้นไม่เกิน 12%) เพื่อเก็บไว้ได้นาน โดยไม่เน่าเสียจึงเก็บใส่กระสอบ

ตารางที่ 4.16 การปฏิบัติด้านการแปรรูปมะม่วงหิมพานต์ของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตมะม่วงหิมพานต์ เพื่อให้ผลผลิตมีคุณภาพและได้มาตรฐาน

n=354

ประเด็น	จำนวนเกษตรกร ที่ปฏิบัติ	ร้อยละ	อันดับ
5. การแปรรูปเมล็ดมะม่วงหิมพานต์			
1. ทำความสะอาด นำเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ดิบไปล้างน้ำทำความสะอาดให้ปราศจากสิ่งเจือปน โรคแมลง และศัตรูเมล็ดเสียทิ้ง	186	52.5	1
2. เตรียมเมล็ดก่อนการกะเทาะ ใช้วิธีต้มเมล็ดในน้ำเดือด 30 นาที แล้วนำมาตากแดดประมาณ 1 – 2 แดด	75	21.2	5
3. การกะเทาะเมล็ด กะเทาะด้วยเครื่องกะเทาะเมล็ดแบบโยกมือ	92	26.0	4
4. การอบเมล็ด อบด้วยความร้อนแห้งในตู้อบที่มีชั้นสำหรับวางถาดที่บรรจุเมล็ดหลายชั้น โดยใช้อุณหภูมิประมาณ 70 องศาเซลเซียส นาน 30 – 45 นาที	115	32.5	3
5. การลอกเชื้อ โดยใช้มีดเล็กๆ ขูดเชื้อออกจากเมล็ด	173	48.9	2

จากตารางที่ 4.16 การปฏิบัติด้านการแปรรูปมะม่วงหิมพานต์ของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตมะม่วงหิมพานต์ เพื่อให้ผลผลิตมีคุณภาพและได้มาตรฐาน ปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

เกษตรกรร้อยละ 52.5 จะทำความสะอาดโดยนำเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ดิบไปล้างน้ำทำความสะอาดให้ปราศจากสิ่งเจือปน โรคแมลง และศัตรูเมล็ดเสียทิ้ง ร้อยละ 48.9 ลอกเชื้อโดยใช้มีดเล็กๆ ขูดเชื้อออกจากเมล็ด ร้อยละ 32.5 จะทำการอบเมล็ด โดยอบด้วยความร้อนแห้งในตู้อบที่มีชั้นสำหรับวางถาดที่บรรจุเมล็ดมะม่วงหิมพานต์หลายชั้น โดยใช้อุณหภูมิประมาณ 70 องศาเซลเซียส นาน 30 – 45 นาที ร้อยละ 26.0 กะเทาะเมล็ด โดยกะเทาะด้วยเครื่องกะเทาะเมล็ดแบบโยกมือ และมีเพียงร้อยละ 21.2 เตรียมเมล็ดก่อนการกะเทาะ โดยใช้วิธีต้มเมล็ดในน้ำเดือดประมาณ 30 นาที แล้วนำมาตากแดดประมาณ 1-2 แดด

เมื่อพิจารณาระดับการปฏิบัติของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตมะม่วงหิมพานต์ เพื่อให้ผลผลิตมีคุณภาพและได้มาตรฐาน โดยรวมคะแนนที่ได้ของเกษตรกรแต่ละคนนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้เพื่อแสดงระดับการปฏิบัติของเกษตรกร ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 4.17

ตารางที่ 4.17 ระดับการปฏิบัติของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตมะม่วงหิมพานต์ เพื่อให้ผลผลิตมีคุณภาพและได้มาตรฐาน

n=354

การปฏิบัติ	จำนวน	ร้อยละ
- ระดับน้อยที่สุด (4 ข้อ หรือน้อยกว่า)	18	5.1
- ระดับน้อย (5 – 9 ข้อ)	75	21.2
- ระดับปานกลาง (10 – 14 ข้อ)	165	46.6
- ระดับมาก (15 – 19 ข้อ)	60	16.3
- ระดับมากที่สุด (20 ข้อหรือมากกว่า)	36	10.2
ต่ำสุด = 3 ข้อ เฉลี่ย = 12.36 ข้อ		
สูงสุด = 23 ข้อ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 4.74		

จากตารางที่ 4.17 ระดับการปฏิบัติของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตมะม่วงหิมพานต์ เพื่อให้ผลผลิตมีคุณภาพและได้มาตรฐาน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 46.6 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งปฏิบัติระหว่าง 10 – 14 ข้อ รองลงมาร้อยละ 21.2 มีการปฏิบัติระดับน้อย ปฏิบัติระหว่าง 5 – 9 ข้อ ร้อยละ 16.3 มีการปฏิบัติในระดับมาก ปฏิบัติระหว่าง 15 – 19 ข้อ ร้อยละ 10.2 มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด 20 ข้อหรือมากกว่า และร้อยละ 5.1 มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด ปฏิบัติ 4 ข้อหรือน้อยกว่า โดยเกษตรกรปฏิบัติน้อยสุด 3 ข้อ ปฏิบัติสูงสุด 23 ข้อ เฉลี่ยปฏิบัติ 12.36 ข้อ

ตอนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตมะม่วงหิมพานต์ ของเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงหิมพานต์ อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความรู้ เกี่ยวกับการผลิตมะม่วงหิมพานต์ของเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงหิมพานต์ อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน 354 ราย โดยใช้การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 4.18 ระดับความรู้เกี่ยวกับด้านพันธุ์มะม่วงหิมพานต์ของเกษตรกร

n=354

ประเด็นคำถาม	คำตอบที่ ถูกต้อง	ผู้ตอบได้ถูกต้อง จำนวนคน	ร้อยละ	อันดับ
1. มะม่วงหิมพานต์เป็นพืชที่ทนแล้ง ปลูกง่าย เจริญเติบโตเร็ว ดูแลง่าย ขึ้นได้ในดินแทบทุกชนิด ที่ระบายน้ำดี	✓	333	94.1	1
2. การคัดเลือกพันธุ์ ต้องเป็นพันธุ์ที่เมล็ดใหญ่ จำนวนเมล็ดต้องมากกว่า 150 เมล็ด/กิโลกรัม (เฉลี่ย เมล็ดต้องน้อยกว่า 150 เมล็ด/กิโลกรัม)	x	85	24.0	3
3. การคัดเลือกพันธุ์ ต้องเป็นพันธุ์ที่ต้านทานต่อ โรคและแมลงได้ดี	✓	306	86.4	2

จากตารางที่ 4.18 ระดับความรู้เกี่ยวกับด้านพันธุ์มะม่วงหิมพานต์ของเกษตรกร ปรากฏผลดังนี้

เกษตรกรร้อยละ 94.1 มีความรู้เกี่ยวกับมะม่วงหิมพานต์เป็นพืชที่ทนแล้ง ปลูกง่าย เจริญเติบโตเร็ว ดูแลง่าย ขึ้นได้ในดินแทบทุกชนิดที่ระบายน้ำดี ร้อยละ 86.4 รู้ว่าการคัดเลือกพันธุ์ ต้องเป็นพันธุ์ที่ต้านทานต่อโรคและแมลงได้ดี และมีเพียงร้อยละ 24.0 รู้ว่าการคัดเลือกพันธุ์ต้องเป็นพันธุ์ที่เมล็ดใหญ่ และจำนวนเมล็ดต้องน้อยกว่า 150 เมล็ด/กิโลกรัม แต่ส่วนใหญ่รู้ว่า การคัดพันธุ์ ต้องคัดเมล็ดที่ใหญ่เท่านั้น โดยไม่คำนึงถึงจำนวนเมล็ดว่าจะต้องมีจำนวนเท่าไร และต้องมีขนาด น้ำหนักของเมล็ดมะม่วงหิมพานต์เท่าไร

ตารางที่ 4.19 ระดับความรู้เกี่ยวกับการปลูกระมัดระวังของเกษตรกรผู้ปลูกระมัดระวัง
อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

n=354

ประเด็นคำถาม	คำตอบที่	ผู้ตอบได้ถูกต้อง		อันดับ
	ถูกต้อง	จำนวนคน	ร้อยละ	
1. วิธีการเพาะเมล็ดที่จะนำมาขยายพันธุ์ ต้องนำเมล็ดที่คัดเลือกมาแช่น้ำก่อน 1 คืน	✓	219	61.9	1
2. เมื่อเพาะเมล็ดได้ ต้นอ่อนอายุ 2 - 3 สัปดาห์ จึงนำมาปลูกลงในแปลง (เฉลี่ย อายุต้นกล้า ควร มีอายุ 6 – 8 สัปดาห์ จึงย้ายลงปลูก)	x	138	39.0	2
3. กรณีเพาะเมล็ดในถุงพลาสติกก่อนนำไปปลูก ในแปลงควร ขุดหลุมให้กว้าง ยาว ลึก ประมาณ 50-100 เซนติเมตร ระยะห่างระหว่างต้นและ ระหว่างแถว 6 เมตร	✓	127	35.9	3

จากตารางที่ 4.19 แสดงระดับความรู้เกี่ยวกับการปลูกระมัดระวังของเกษตรกร
ปรากฏผลดังนี้

เกษตรกรร้อยละ 61.9 รู้ว่าวิธีการเพาะเมล็ดที่จะนำมาขยายพันธุ์ต้องนำเมล็ดที่คัดเลือก
มาแช่น้ำก่อน 1 คืน ก่อนที่จะนำไปเพาะปลูก ร้อยละ 39.0 รู้ว่าเมื่อเพาะเมล็ดได้ ต้นอ่อนอายุ 2 – 3
สัปดาห์ ยังไม่ควรที่จะนำต้นอ่อนลงปลูกในแปลง เพราะต้นยังไม่แข็งแรงสมบูรณ์ ควรรอให้ได้อายุ
ประมาณ อายุ 6 – 8 สัปดาห์ แต่ไม่ควรเกิน 4 เดือน แล้วจึงนำต้นอ่อนที่เพาะได้มาปลูกลงในแปลง
ร้อยละ 35.9 กรณีเพาะเมล็ดในถุงพลาสติกก่อนนำไปปลูกในแปลงควร ขุดหลุมให้กว้าง ยาว ลึก
ประมาณ 50 – 100 เซนติเมตร ระยะห่างระหว่างต้นและระหว่างแถว 6 เมตร

ตารางที่ 4.20 ระดับความรู้เกี่ยวกับการบำรุงดูแลรักษามะม่วงหิมพานต์ ของเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงหิมพานต์ อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

n=354

ประเด็นคำถาม	คำตอบที่ถูกต้อง	ผู้ตอบได้ถูกต้อง จำนวนคน	ร้อยละ	อันดับ
1. ในระยะ 6 เดือน แรกหลังปลูก ไม่ควรใส่ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก จะทำให้การเจริญเติบโตช้า (เฉลย ควรใส่ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก จะทำให้การเจริญเติบโตเร็ว)	x	226	63.8	3
2. ควรมีการกำจัดวัชพืชก่อนการใส่ปุ๋ย	✓	271	76.6	1
3. เมื่อมะม่วงหิมพานต์ อายุ 1 – 2 ปี ใช้ปุ๋ยสูตร 46-0-0 ใส่ในอัตรา 300 – 800 กรัม/ต้น (เฉลย ควรใช้ปุ๋ยสูตร 12-24-12 ใส่ในอัตรา 300 – 800 กรัม/ต้น)	x	185	52.3	6
4. เมื่อมะม่วงหิมพานต์ อายุ 4 – 6 ปี ใช้ปุ๋ยสูตร 12-24-12 อัตรา 5 กก./ต้น (เฉลย ควรใช้ปุ๋ยสูตร 15-15-15 อัตรา 1.5 – 5 กก./ต้น)	x	189	53.4	5
5. การใส่ปุ๋ยเคมี ควรใส่ ปีละ 2 ครั้ง ครั้งแรก ใส่ต้นฤดูฝน ครั้งที่ 2 ประมาณปลายเดือน กันยายน - ธันวาคม	✓	210	59.3	4
6. การตัดแต่งกิ่ง ควรตัดแต่งให้เหลือลำต้นเพียงลำเดียว	✓	109	30.8	7
7. มะม่วงหิมพานต์จะเริ่มให้ผลผลิตเมื่อเข้าสู่ปีที่ 3	✓	271	76.6	1

จากตารางที่ 4.20 แสดงระดับความรู้เกี่ยวกับการบำรุงดูแลรักษามะม่วงหิมพานต์ของเกษตรกร ปรากฏผลดังนี้

เกษตรกรร้อยละ 76.6 มีความรู้เกี่ยวกับ ข้อควรปฏิบัติในการใส่ปุ๋ย ควรมีการกำจัดวัชพืชก่อนการใส่ปุ๋ย และรู้ว่ามะม่วงหิมพานต์จะเริ่มให้ผลผลิตเมื่อเข้าสู่ปีที่ 3 ร้อยละ 63.8 รู้ว่าในระยะ 6 เดือนแรกหลังปลูก ควรใส่ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก เพื่อเป็นการเร่งการเจริญเติบโต ร้อยละ 59.3

รู้ว่าการใส่ปุ๋ยเคมี ควรใส่ ปีละ 2 ครั้ง ครั้งแรกใส่ต้นฤดูฝน ครั้งที่ 2 ประมาณปลายเดือนกันยายน – ธันวาคม ร้อยละ 53.4 รู้ว่าเมื่อ มีอายุได้ 4 – 6 ปี ไม่ควรใช้ปุ๋ยสูตร 12 – 24 – 12 อัตรา 5 กิโลกรัม/ต้น ร้อยละ 52.3 รู้ว่าเมื่อมะม่วงหิมพานต์ มีอายุได้ 1 – 2 ปี ไม่ควรใช้ปุ๋ยสูตร 46-0-0 ใส่ในอัตรา 300 – 800 กรัม/ต้น ร้อยละ 30.8 รู้ว่าการตัดแต่งกิ่ง ควรตัดแต่งให้เหลือลำต้นเพียงลำเดียว

ตารางที่ 4.21 ระดับความรู้เกี่ยวกับการเก็บเกี่ยวมะม่วงหิมพานต์ ของเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงหิมพานต์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดอุดรธานี

n=354

ประเด็นคำถาม	คำตอบที่ถูกต้อง	ผู้ตอบได้ถูกต้อง จำนวนคน	ร้อยละ	อันดับ
1. การเก็บเกี่ยวที่ถูกต้องไม่ควรปล่อยให้ผลแก่สามารถเก็บมาจากต้นได้เลย (ผลการเก็บเกี่ยวที่ถูกต้องควรปล่อยให้ผลแก่เต็มที่แล้วร่วงหล่นจึงเก็บเกี่ยวผลเอาที่พื้น)	X	304	85.9	2
2. เมื่อเก็บเมล็ดมาแล้วให้เก็บใส่กระสอบทันที ไม่ต้องนำไปตากแดด (ผล ควรนำเมล็ดไปตากแดด 2-3 วัน ให้เมล็ดแห้งสนิท (ความชื้นไม่เกิน 9 %) เพื่อเก็บไว้ได้นานโดยไม่เน่าเสียรอการจำหน่ายหรือกะเทาะเมล็ดต่อไป)	X	321	90.7	1
3. ความชื้นของเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ที่สูงเกินไปจะทำให้เกิดผลเสีย เช่น เกิดรา เสียรสชาติ เกิดกลิ่นเหม็นหืน	✓	274	77.4	3

จากตารางที่ 4.21 ระดับความรู้เกี่ยวกับการเก็บเกี่ยวมะม่วงหิมพานต์ ของเกษตรกรปรากฏผลดังนี้

เกษตรกรร้อยละ 90.7 รู้ว่าเมื่อเก็บเมล็ดมาแล้วไม่ควรนำเมล็ดเก็บใส่กระสอบทันที ควรนำเมล็ดไปตากแดด 2 – 3 วัน ให้เมล็ดแห้งสนิทเพื่อเก็บไว้ได้นานโดยไม่เน่าเสียรอการจำหน่ายหรือกะเทาะเมล็ดต่อไป ร้อยละ 85.9 การเก็บเกี่ยวที่ถูกต้องควรปล่อยให้ผลแก่เต็มที่แล้วร่วงหล่นจึงเก็บเกี่ยวผลเอาที่พื้น ไม่ควรเก็บจากต้น และร้อยละ 77.4 รู้ว่าความชื้นของเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ที่สูงเกินไปจะทำให้เกิดผลเสีย เช่น เกิดรา เสียรสชาติ เกิดกลิ่นเหม็นหืน

ตารางที่ 4.22 ระดับความรู้เกี่ยวกับการแปรรูปมะม่วงหิมพานต์ ของเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงหิมพานต์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดอุดรธานี

n=354

ประเด็นคำถาม	คำตอบที่	ผู้ตอบได้ถูกต้อง		อันดับ
	ถูกต้อง	จำนวนคน	ร้อยละ	
1. ก่อนนำเมล็ดมาแกะหะทะ นิยมนำเมล็ดมาต้มก่อน แล้วนำไปตากแดด ทำให้กะทะง่ายขึ้น	✓	177	50.0	4
2.. การอบเมล็ด ควรใช้อุณหภูมิ 100 องศาเซลเซียส นาน 60 นาที (เคย ควรใช้อุณหภูมิประมาณ 70 องศาเซลเซียส นาน 30 – 45 นาที)	x	211	59.6	3
3. การอบเมล็ด เป็นวิธีการเพื่อให้เชื้อในเมล็ดแห้ง สามารถลอกเชื้อได้ง่าย และลดความชื้น	✓	296	83.6	1
4. เมล็ดที่ทำการอบแล้ว ควรให้เมล็ดเหลือความชื้นประมาณ 4 – 5 % ถ้าความชื้นต่ำกว่านี้ จะทำให้เมล็ดในกรอบ แตกหักง่าย	✓	229	64.7	2

จากตารางที่ 4.22 ระดับความรู้เกี่ยวกับการแปรรูปมะม่วงหิมพานต์ของเกษตรกรปรากฏผลดังนี้

เกษตรกรร้อยละ 83.6 รู้ว่าการอบเมล็ด เป็นวิธีการเพื่อให้เชื้อในเมล็ดแห้ง สามารถลอกเชื้อได้ง่าย และเป็นการลดความชื้น ร้อยละ 64.7 รู้ว่าเมล็ดที่ทำการอบแล้ว ควรให้เมล็ดเหลือความชื้นประมาณ 4 – 5 % ถ้าความชื้นต่ำกว่านี้ จะทำให้เมล็ดในกรอบ แตกหักง่าย ร้อยละ 59.5 รู้ว่าการอบเมล็ดไม่ควรใช้อุณหภูมิ 100 องศาเซลเซียส นาน 60 นาที ร้อยละ 50.0 รู้ว่าก่อนนำเมล็ดมาแกะหะทะ นิยมนำเมล็ดมาต้มก่อน แล้วนำไปตากแดด ทำให้การกะทะง่ายขึ้น

เมื่อพิจารณาระดับความรู้เกี่ยวกับการผลิตมะม่วงหิมพานต์ของเกษตรกร โดยรวมคะแนนที่ได้ของเกษตรกรแต่ละคนนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เพื่อแสดงระดับความรู้ของเกษตรกร ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 4.23

ตารางที่ 4.23 ระดับความรู้เกี่ยวกับการผลิตมะม่วงหิมพานต์ ของเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงหิมพานต์
อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

n=354

ความรู้	จำนวน	ร้อยละ
- ระดับน้อยที่สุด (0 – 4 ข้อ)	0	0.0
- ระดับน้อย (5 – 8 ข้อ)	36	10.2
- ระดับปานกลาง (9 – 12 ข้อ)	152	42.9
- ระดับมาก (13 – 16 ข้อ)	134	37.9
- ระดับมากที่สุด (17 – 20 ข้อ)	32	9.0
ต่ำสุด = 5 ข้อ เฉลี่ย = 12.32 ข้อ		
สูงสุด = 20 ข้อ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 3.05		

จากตารางที่ 4.23 ระดับความรู้เกี่ยวกับการผลิตมะม่วงหิมพานต์ของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรร้อยละ 42.9 มีความรู้ในระดับปานกลาง คือ ตอบถูกระหว่าง 9 – 12 ข้อ รองลงมาร้อยละ 37.9 มีความรู้ในระดับมาก ตอบถูกระหว่าง 13 – 16 ข้อ ร้อยละ 10.2 มีความรู้ในระดับน้อย ตอบถูกระหว่าง 5 – 8 ข้อ และร้อยละ 9.0 มีความรู้ในระดับมากที่สุด ตอบถูกระหว่าง 17 – 20 ข้อ โดยเกษตรกรตอบถูกน้อยสุด 5 ข้อ ตอบถูกสูงสุด 20 ข้อ เฉลี่ยตอบถูก 12.31 ข้อ

ตอนที่ 4 ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงหิมพานต์ อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงหิมพานต์ อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน 354 ราย ได้ผลดังนี้
ตารางที่ 4.24 ระดับความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงหิมพานต์ อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

n=354

ระดับความต้องการการส่งเสริมการเกษตร ($\bar{X}$ /ความหมาย)												
ประเด็น	$\bar{X}$ / ความ หมาย	สื่อที่ใช้ในการส่งเสริม						วิธีการส่งเสริม				
		คู่มือ	แผ่น พับ	โปสเตอร์ วิชาการ	วิดีโอ	คอม พิวเตอร์	เอกสาร วิชาการ	บรรยาย	สาธิต	ฝึก ปฏิบัติ	อภิปราย กลุ่ม	ดูงาน
1. พันธุ์	4.19	3.97	3.67	3.49	3.53	3.49	3.89	3.92	4.07	4.02	3.73	3.85
	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก
2. การปลูก	3.94	3.90	3.69	3.47	3.39	3.42	3.78	3.73	3.86	3.93	3.56	3.82
	มาก	มาก	มาก	มาก	ปานกลาง	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก
3. การบำรุงดูแลรักษา	3.85	3.82	3.59	3.42	3.41	3.38	3.85	3.82	3.96	3.99	3.66	3.88
	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	ปานกลาง	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก
4. การเก็บเกี่ยว	3.91	3.82	3.67	3.44	3.40	3.34	3.75	3.86	3.91	3.93	3.57	3.79
	มาก	มาก	มาก	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก
5. การแปรรูป	3.99	3.91	3.82	3.61	3.51	3.54	3.84	3.91	3.91	4.01	3.74	3.90
	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก
$\bar{X}$ / ความหมาย		3.88	3.69	3.49	3.45	3.43	3.82	3.85	3.94	3.99	3.65	3.85
		มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก

จากตารางที่ 4.24 ระดับความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงหิมพานต์ อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ ปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมการเกษตร ด้านเนื้อหาวิชาการ อยู่ในระดับมาก ทั้ง 5 ประเด็น เรียงลำดับตามค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ พันธุ์ การแปรรูป การปลูก การเก็บเกี่ยว และการบำรุงดูแลรักษา (คะแนนเฉลี่ย 4.19, 3.99, 3.94, 3.91 และ 3.85)

สื่อที่ใช้ในการส่งเสริม เกษตรกรมีความต้องการสื่อที่ใช้ในการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก ทั้ง 6 ชนิด เรียงลำดับตามค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ คู่มือ เอกสารวิชาการ แผ่นพับ โปสเตอร์วิชาการ วิดีโอ และคอมพิวเตอร์ (คะแนนเฉลี่ย 3.88, 3.82, 3.69, 3.49, 3.45 และ 3.43)

สำหรับวิธีการส่งเสริม เกษตรกรมีความต้องการวิธีการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก ทั้ง 5 วิธีการ เรียงลำดับตามค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การฝึกปฏิบัติ การสาธิต การบรรยาย การทัศนศึกษาดูงาน และการอภิปรายกลุ่ม (คะแนนเฉลี่ย 3.99, 3.94, 3.85, 3.85 และ 3.65)

4.1 ด้านประเด็นการถ่ายทอดเนื้อหาวิชาการการผลิตมะม่วงหิมพานต์

4.1.1 พันธุ์มะม่วงหิมพานต์

ตารางที่ 4.25 ระดับความต้องการการส่งเสริมการเกษตรด้านพันธุ์มะม่วงหิมพานต์ของเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงหิมพานต์ อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

							n=354
ประเด็น	ระดับความต้องการ					$\bar{X}$ (S.D)	ความ หมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
พันธุ์						4.19	มาก
เนื้อหา							
- การคัดเลือกพันธุ์	192 (54.2)	83 (23.4)	76 (21.5)	0 (0)	0 (0)	4.31 (0.84)	มากที่สุด
- การขยายพันธุ์	137 (38.7)	110 (31.1)	103 (29.1)	4 (1.1)	0 (0)	4.07 (0.85)	มาก

จากตารางที่ 4.25 ระดับความต้องการการส่งเสริมการเกษตรด้านพันธุ์มะม่วงหิมพานต์ของเกษตรกร ปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมการเกษตร เนื้อหาวิชาการด้านการคัดเลือกพันธุ์ อยู่ในระดับมากที่สุด (คะแนนเฉลี่ย 4.31) และ การขยายพันธุ์ อยู่ในระดับมาก (คะแนนเฉลี่ย 4.07)

4.1.2 การปลูกมะม่วงหิมพานต์

ตารางที่ 4.26 ระดับความต้องการการส่งเสริมการเกษตรด้านการปลูกมะม่วงหิมพานต์ของเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงหิมพานต์ อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

n=354

ประเด็น	ระดับความต้องการ					$\bar{X}$ (S.D)	ความ หมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
การปลูก						3.94	มาก
เนื้อหา							
- วิธีการปลูก	119 (33.6)	109 (30.8)	114 (32.2)	10 (2.8)	2 (0.6)	3.94 (0.91)	มาก

จากตารางที่ 4.26 ระดับความต้องการการส่งเสริมการเกษตรด้านการปลูกมะม่วงหิมพานต์ของเกษตรกร ปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมการเกษตร เนื้อหาวิชาการด้านวิธีการปลูกมะม่วงหิมพานต์ อยู่ในระดับมาก (คะแนนเฉลี่ย 3.94)

4.1.3 การบำรุงดูแลรักษามะม่วงหิมพานต์

ตารางที่ 4.27 ระดับความต้องการการส่งเสริมการเกษตรด้านการบำรุงดูแลรักษามะม่วงหิมพานต์ของเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงหิมพานต์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดอุดรธานี

n=354

ประเด็น	ระดับความต้องการ					$\bar{X}$ (S.D)	ความ หมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
การบำรุงดูแลรักษา						3.85	มาก
<u>เนื้อหา</u>							
- การใส่ปุ๋ย	147 (41.5)	94 (26.6)	103 (29.1)	7 (2.0)	3 (0.8)	4.06 (0.93)	มาก
- การให้น้ำ	125 (35.3)	79 (22.3)	119 (33.6)	21 (5.9)	10 (2.8)	3.81 (1.07)	มาก
- การตัดแต่งกิ่ง	111 (31.4)	94 (26.6)	136 (38.4)	10 (2.8)	3 (0.8)	3.85 (0.93)	มาก
- การป้องกันกำจัด โรคพืช	99 (28.0)	99 (28.0)	129 (36.4)	23 (6.5)	4 (1.1)	3.75 (0.97)	มาก
- การป้องกันกำจัด แมลงศัตรูพืช	118 (33.3)	87 (24.6)	115 (32.5)	14 (4.0)	20 (5.6)	3.76 (1.13)	มาก

จากตารางที่ 4.27 ระดับความต้องการการส่งเสริมการเกษตรด้านการบำรุงดูแลรักษามะม่วงหิมพานต์ของเกษตรกร ปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมการเกษตร เนื้อหาวิชาการด้านการบำรุงดูแลรักษามะม่วงหิมพานต์ อยู่ในระดับมาก ทั้ง 5 ประเด็น เรียงลำดับตามค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การใส่ปุ๋ย การตัดแต่งกิ่ง การให้น้ำ การป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช การป้องกันกำจัดโรคพืช (คะแนนเฉลี่ย 4.06, 3.85, 3.81, 3.76 และ 3.75)

4.1.4 การเก็บเกี่ยวมะม่วงหิมพานต์

ตารางที่ 4.28 ระดับความต้องการการส่งเสริมการเกษตรด้านการเก็บเกี่ยวมะม่วงหิมพานต์ของเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงหิมพานต์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดอุดรธานี

n=354

ประเด็น	ระดับความต้องการ					$\bar{X}$ (S.D)	ความ หมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
การเก็บเกี่ยว						3.91	มาก
เนื้อหา							
- วิธีการเก็บเกี่ยว	101 (28.5)	116 (32.8)	130 (36.7)	7 (2.0)	0 (0)	3.88 (0.85)	มาก
- วิธีการเก็บรักษา	109 (30.8)	119 (33.6)	122 (34.5)	3 (0.8)	1 (0.3)	3.94 (0.83)	มาก

จากตารางที่ 4.28 ระดับความต้องการการส่งเสริมการเกษตรด้านการเก็บเกี่ยวมะม่วงหิมพานต์ของเกษตรกร ปรากฏผลการวิเคราะห์ดังนี้

เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมการเกษตร เนื้อหาวิชาการด้านการเก็บเกี่ยวมะม่วงหิมพานต์ อยู่ในระดับมาก ทั้ง 2 ประเด็น เรียงลำดับตามค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ วิธีการเก็บรักษา และวิธีการเก็บเกี่ยว (คะแนนเฉลี่ย 3.94 และ 3.88)

4.1.5 การแปรรูปมะม่วงหิมพานต์

ตารางที่ 4.29 ระดับความต้องการการส่งเสริมการเกษตรด้านการแปรรูปมะม่วงหิมพานต์ของเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงหิมพานต์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดอุดรธานี

n=354

ประเด็น	ระดับความต้องการ					$\bar{X}$ (S.D)	ความ หมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
การแปรรูป						3.99	มาก
เนื้อหา							
- การเตรียมเมล็ดก่อน การกะเทาะ	128 (36.2)	104 (29.4)	96 (27.1)	20 (5.6)	6 (1.7)	3.93 (1.00)	มาก
- การกะเทาะเมล็ด	113 (31.9)	120 (33.9)	105 (29.7)	10 (2.8)	6 (1.7)	3.92 (0.94)	มาก
- การอบเมล็ด	120 (33.9)	119 (33.6)	99 (28.0)	10 (2.8)	6 (1.7)	3.95 (0.94)	มาก
- การลอกเยื่อ	133 (37.6)	104 (29.4)	97 (27.4)	15 (4.2)	5 (1.4)	3.97 (0.97)	มาก
- การคัดขนาด	150 (42.4)	79 (22.3)	117 (33.1)	8 (2.3)	0 (0)	4.05 (0.92)	มาก
- การบรรจุภัณฑ์	170 (48.0)	71 (20.1)	96 (27.1)	12 (3.4)	5 (1.4)	4.10 (1.00)	มาก

จากตารางที่ 4.29 ระดับความต้องการการส่งเสริมการเกษตรด้านการแปรรูปมะม่วงหิมพานต์ของเกษตรกร ปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมการเกษตร เนื้อหาวิชาการด้านการแปรรูปมะม่วงหิมพานต์ อยู่ในระดับมาก ทั้ง 6 ประเด็น เรียงลำดับตามค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การบรรจุภัณฑ์ การคัดขนาด การลอกเยื่อ การอบเมล็ด การเตรียมเมล็ดก่อนการกะเทาะ และการกะเทาะเมล็ด (คะแนนเฉลี่ย 4.10, 4.05, 3.97, 3.95, 3.93 และ 3.92)

4.2 ด้านการจัดการฝึกอบรม

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ การประสานงานในการจัดฝึกอบรมเกษตรกร ได้แก่ จำนวนวันที่เหมาะสมในการแจ้งให้ทราบล่วงหน้าก่อนเข้ารับการฝึกอบรม ช่วงเดือนที่เหมาะสมต่อการจัดฝึกอบรม จำนวนวันที่เหมาะสมในการจัดฝึกอบรม จำนวนผู้เข้ารับการอบรมที่เหมาะสมต่อรุ่น และสถานที่ที่เหมาะสมต่อการฝึกอบรม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประสานงานในการจัดการฝึกอบรมเกษตรกร ด้วยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏผลดังตารางที่ 4.30

ตารางที่ 4.30 ข้อมูลเกี่ยวกับการประสานงานในการจัดการฝึกอบรม เกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงหิมพานต์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดอุดรธานี

n=354

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนวันที่เหมาะสมในการแจ้งให้ทราบล่วงหน้าก่อนเข้ารับการฝึกอบรม		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 3 วัน	39	11.0
4 – 7 วัน	217	61.3
8 – 11 วัน	54	15.3
12 – 15 วัน	15	4.2
ตั้งแต่ 16 วันขึ้นไป	29	8.2
ต่ำสุด = 1 วัน	เฉลี่ย = 8.42 วัน	
สูงสุด = 30 วัน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 5.99	
ช่วงเดือนที่เหมาะสมต่อการจัดฝึกอบรม		
มกราคม - มีนาคม	229	64.7
เมษายน - มิถุนายน	86	24.3
กรกฎาคม - กันยายน	7	2.0
ตุลาคม - ธันวาคม	32	9.0
จำนวนวันที่เหมาะสมในการจัดฝึกอบรมในแต่ละครั้ง		
1 วัน	64	18.1
2 วัน	159	44.9

ตารางที่ 4.30 (ต่อ)

n=354			
รายการ		จำนวน	ร้อยละ
3 วัน		124	35.0
4 วัน		1	0.3
5 วัน		6	1.7
ต่ำสุด = 1 วัน	เฉลี่ย = 2.23 วัน		
สูงสุด = 5 วัน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.80		
จำนวนผู้เข้ารับการอบรมที่เหมาะสมต่อรุ่น			
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 คน		98	27.7
21 – 40 คน		209	59.0
41 – 60 คน		39	11.0
61 – 80 คน		2	0.6
มากกว่าหรือเท่ากับ 81 คน		6	1.7
ต่ำสุด = 10 คน	เฉลี่ย = 30.42 คน		
สูงสุด = 100 คน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 13.79		
สถานที่ที่เหมาะสมต่อการฝึกอบรม			
ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบล		213	60.2
ศาลาประชาคมในหมู่บ้าน		116	32.8
จุดถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร		6	1.7
ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร		11	3.1
อื่นๆ (ศาลาวัด, ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน, ห้องประชุมโรงเรียน)		8	2.3

จากตารางที่ 4.30 แสดงให้เห็นว่าการประสานงานในการจัดการฝึกอบรมเกษตรกร พอสรุปได้ดังนี้

จำนวนวันที่เหมาะสมในการแจ้งให้ทราบล่วงหน้าก่อนเข้ารับการฝึกอบรมเกษตรกรร้อยละ 61.3 ต้องการให้เจ้าหน้าที่แจ้งให้ทราบล่วงหน้า ระหว่าง 4 – 7 วัน รองลงมาร้อยละ 15.3 ต้องการให้เจ้าหน้าที่แจ้งให้ทราบล่วงหน้า ระหว่าง 8 – 11 วัน และน้อยที่สุด ร้อยละ 4.2 ต้องการให้เจ้าหน้าที่แจ้งให้ทราบล่วงหน้า ระหว่าง 12 – 15 วัน โดยเกษตรกรต้องการให้เจ้าหน้าที่แจ้งให้

ทราบล่วงหน้าอย่างน้อยที่สุด 1 วัน และมากที่สุด 30 วัน จำนวนวันที่เหมาะสมในการแจ้งให้ทราบล่วงหน้า ก่อนเข้ารับการฝึกอบรม เฉลี่ย 8.42 วัน มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.99

ช่วงเดือนที่เหมาะสมต่อการจัดฝึกอบรม เกษตรกรร้อยละ 64.7 ต้องการจัดฝึกอบรมในช่วงเดือน มกราคม – มีนาคม รองลงมาร้อยละ 24.3 ต้องการจัดฝึกอบรมในช่วงเดือน เมษายน – มิถุนายน และน้อยที่สุด ร้อยละ 2 ต้องการจัดฝึกอบรมในช่วงเดือน กรกฎาคม – กันยายน

จำนวนวันที่เหมาะสมในการจัดฝึกอบรมในแต่ละครั้ง เกษตรกรร้อยละ 44.9 ต้องการอบรมจำนวน 2 วัน รองลงมาร้อยละ 35.0 ต้องการอบรมจำนวน 3 วัน และน้อยที่สุดร้อยละ 0.3 ต้องการอบรมจำนวน 4 วัน โดยเกษตรกรต้องการอบรมน้อยที่สุด 1 วัน และมากที่สุด 5 วัน จำนวนวันที่เหมาะสมในการจัดฝึกอบรมในแต่ละครั้งเฉลี่ย 2.23 วัน มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.80

จำนวนผู้เข้ารับการอบรมที่เหมาะสมต่อรุ่น เกษตรกรร้อยละ 59 ต้องการให้เจ้าหน้าที่จัดอบรม โดยมีผู้เข้าร่วมอบรมต่อรุ่น ระหว่าง 21 – 40 คน รองลงมาร้อยละ 27.7 ต้องการให้เจ้าหน้าที่จัดอบรม โดยมีผู้เข้าร่วมอบรมต่อรุ่นน้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 คน และน้อยที่สุดร้อยละ 0.6 ต้องการให้เจ้าหน้าที่จัดอบรม โดยมีผู้เข้าร่วมอบรมต่อรุ่น ระหว่าง 61 – 80 คน โดยเกษตรกรต้องการให้เจ้าหน้าที่จัดอบรม โดยมีผู้เข้าร่วมอบรมต่อรุ่นน้อยที่สุด 10 คน และมากที่สุด 100 คน จำนวนผู้เข้ารับการอบรมที่เหมาะสมต่อรุ่น เฉลี่ย 30.42 คน มีค่าเบี่ยงเบน 13.79

สถานที่ที่เหมาะสมต่อการฝึกอบรม เกษตรกรร้อยละ 60.2 ต้องการจัดฝึกอบรม ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบล รองลงมาร้อยละ 32.8 ต้องการจัดฝึกอบรม ณ ศาลาประชาคม ในหมู่บ้าน และน้อยที่สุดร้อยละ 1.7 ต้องการจัดฝึกอบรม ณ จุดถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร

4.3 ด้านการสนับสนุนภายหลังการส่งเสริมการเกษตร

การสนับสนุนภายหลังการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกร ได้แก่ ปัจจัยการผลิต การตลาด การส่งเสริมการเกษตร และการให้บริการเอกสารคำแนะนำ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความต้องการ การสนับสนุนภายหลังการส่งเสริมการเกษตร ด้วยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏผลดังตารางที่ 4.31

ตารางที่ 4.31 ระดับความต้องการการสนับสนุนภายหลังการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกร

n=354

ประเด็น	ระดับความต้องการ					$\bar{X}$ (S.D)	ความ หมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
1. ปัจจัยการผลิต						3.95	มาก
- ประสานแหล่ง เงินทุน	108 (30.5)	106 (29.9)	124 (35.0)	10 (2.8)	6 (1.7)	3.85 (0.95)	มาก
- ประสานแหล่ง ปัจจัยการผลิต	136 (38.4)	115 (32.5)	92 (26.0)	6 (1.7)	5 (1.4)	4.05 (0.92)	มาก
2. การตลาด						4.27	มากที่สุด
- ประชาสัมพันธ์	199 (56.2)	74 (20.9)	74 (20.9)	1 (0.3)	6 (1.7)	4.30 (0.92)	มากที่สุด
- การจัดตั้งกลุ่ม	143 (40.4)	110 (31.1)	88 (24.9)	7 (2.0)	6 (1.7)	4.06 (0.94)	มาก
- วางแผนการผลิต และการตลาด	195 (55.1)	77 (21.8)	76 (21.5)	5 (1.4)	1 (0.3)	4.30 (0.87)	มากที่สุด
- ประกันราคา ผลผลิต	231 (65.3)	57 (16.1)	59 (16.7)	1 (0.3)	6 (1.7)	4.43 (0.90)	มากที่สุด
3. การส่งเสริม การเกษตร						4.11	มาก
- การให้คำแนะนำ แก่เกษตรกร	156 (44.1)	99 (28.0)	93 (26.3)	5 (1.4)	1 (0.3)	4.14 (0.88)	มาก
- การจัดฝึกอบรม ให้ความรู้เพิ่มเติม	143 (40.4)	109 (30.8)	94 (26.6)	2 (0.6)	6 (1.7)	4.08 (0.92)	มาก
4. การให้บริการ เอกสาร คำแนะนำ	135 (38.1)	105 (29.7)	94 (26.6)	13 (3.7)	7 (2.0)	3.98 (0.99)	มาก

จากตารางที่ 4.31 ระดับความต้องการในการสนับสนุนภายหลังการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกร ปรากฏผลการวิเคราะห์ดังนี้

ด้านปัจจัยการผลิต เกษตรกรมีความต้องการการสนับสนุนภายหลังการส่งเสริมการเกษตร อยู่ในระดับมาก ทั้ง 2 ประเด็น เรียงลำดับตามค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การประสานแหล่งปัจจัยการผลิต และการประสานแหล่งเงินทุน (คะแนนเฉลี่ย 4.05 และ 3.85)

ด้านการตลาด เกษตรกรมีความต้องการการสนับสนุนภายหลังการส่งเสริมการเกษตรอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ประเด็น โดยเรียงลำดับตามค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การประกันราคาผลผลิต การประชาสัมพันธ์ การวางแผนการผลิตและการตลาด (คะแนนเฉลี่ย 4.43, 4.30 และ 4.30) และ อยู่ในระดับมาก 1 ประเด็น ได้แก่ การตัดตั้งกลุ่ม (คะแนนเฉลี่ย 4.06)

ด้านการส่งเสริมการเกษตร เกษตรกรมีความต้องการการสนับสนุนภายหลังการส่งเสริมการเกษตร อยู่ในระดับมาก ทั้ง 2 ประเด็น เรียงลำดับตามค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การให้คำแนะนำแก่เกษตรกร และการจัดฝึกอบรมให้ความรู้เพิ่มเติม (คะแนนเฉลี่ย 4.14 และ 4.08)

ด้านการให้บริการเอกสารคำแนะนำ เกษตรกรมีความต้องการการสนับสนุนภายหลังส่งเสริมการเกษตรอยู่ในระดับมาก (คะแนนเฉลี่ย 3.98)

ตอนที่ 5 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการผลิตมะม่วงหิมพานต์ ของเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงหิมพานต์ อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

5.1 ปัญหาและอุปสรรค

ปัญหา และอุปสรรคด้านต่างๆ ในการผลิตมะม่วงหิมพานต์ของเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงหิมพานต์ อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน 354 ราย โดยใช้ในการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 4.32 ระดับของปัญหาและอุปสรรคด้านพันธุ์มะม่วงหิมพานต์ของเกษตรกร

n=354

ปัญหา	ระดับของปัญหา					$\bar{X}$ (S.D)	ความ หมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
พันธุ์						3.99	มาก
1. เกษตรกรขาดความรู้ ด้านการคัดเลือกพันธุ์	150 (42.4)	127 (35.9)	71 (20.1)	6 (1.7)	0 (0)	4.19 (0.81)	มาก
2. เกษตรกรขาดความรู้ ด้านการขยายพันธุ์	102 (28.8)	154 (43.5)	85 (24.0)	13 (3.7)	0 (0)	3.97 (0.82)	มาก
3. พันธุ์ที่ใช้อยู่ไม่ เหมาะสมกับพื้นที่	93 (26.3)	121 (34.2)	116 (32.8)	9 (2.5)	15 (4.2)	3.76 (1.01)	มาก
4. ไม่มีการปรับเปลี่ยน สายพันธุ์ หรือปรับปรุง พันธุ์	137 (38.7)	117 (33.1)	74 (20.9)	21 (5.9)	5 (1.4)	4.02 (0.98)	มาก

จากตารางที่ 4.32 ระดับของปัญหาและอุปสรรคด้านพันธุ์มะม่วงหิมพานต์ของเกษตรกร ปรากฏผลการวิเคราะห์ดังนี้

ด้านพันธุ์ เกษตรกรมีปัญหาอยู่ในระดับมาก ทั้ง 4 ประเด็น เรียงลำดับตามค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ เกษตรกรขาดความรู้ในด้านการคัดเลือกพันธุ์ โดยไม่มีการ

ปรับเปลี่ยนสายพันธุ์ หรือปรับปรุงพันธุ์ เกษตรกรขาดความรู้ด้านการขยายพันธุ์ และพันธุ์ที่ใช้ยังไม่เหมาะสมกับพื้นที่ (คะแนนเฉลี่ย 4.19, 4.02, 3.97 และ 3.76)

ตารางที่ 4.33 ระดับของปัญหา และอุปสรรคด้านการปลูกมะม่วงหิมพานต์ของเกษตรกร

n=354

ปัญหา	ระดับของปัญหา					$\bar{X}$ (S.D)	ความ หมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
การปลูก						3.65	มาก
1. ขาดความรู้วิธีการ ปลูกที่ถูกต้อง	126 (35.6)	110 (31.1)	99 (28.0)	19 (5.4)	0 (0)	3.97 (0.92)	มาก
2. พื้นที่การเพาะ ปลูกไม่เหมาะสม	61 (17.2)	92 (26.0)	129 (36.4)	52 (14.7)	20 (5.6)	3.34 (1.11)	มาก

จากตารางที่ 4.33 ระดับของปัญหาและอุปสรรค ด้านการปลูกมะม่วงหิมพานต์ของเกษตรกร ปรากฏผลการวิเคราะห์ดังนี้

ด้านการปลูก เกษตรกรมีปัญหาอยู่ในระดับมาก ทั้ง 2 ประเด็น เรียงลำดับตามค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ขาดความรู้วิธีการปลูกที่ถูกต้อง และ พื้นที่เพาะปลูกไม่เหมาะสม (คะแนนเฉลี่ย 3.97 และ 3.34)

ตารางที่ 4.34 ระดับของปัญหาและอุปสรรค ด้านการบำรุงดูแลรักษามะม่วงหิมพานต์ของเกษตรกร

n=354

ปัญหา	ระดับของปัญหา					$\bar{X}$ (S.D)	ความ หมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
การบำรุงดูแลรักษา						4.02	มาก
1. ขาดความรู้การใส่ปุ๋ยสูตรต่างๆ ตามช่วงเจริญเติบโตของพืช	153 (43.2)	109 (30.8)	86 (24.3)	5 (1.4)	1 (0.3)	4.15 (0.86)	มาก
2. ขาดแคลนแหล่งน้ำ	215 (60.7)	63 (17.8)	67 (18.9)	6 (1.7)	3 (0.8)	4.36 (0.90)	มากที่สุด
3. ขาดความรู้ด้านการตัดแต่งกิ่ง	119 (33.6)	102 (28.8)	110 (31.1)	20 (5.6)	3 (0.8)	3.89 (0.97)	มาก
4. ขาดความรู้ในการป้องกันกำจัดโรคพืช	103 (29.1)	121 (34.2)	101 (28.5)	26 (7.3)	3 (0.8)	3.83 (0.96)	มาก
5. ขาดความรู้การป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช	111 (31.4)	113 (31.9)	105 (29.7)	22 (6.2)	3 (0.8)	3.87 (0.96)	มาก

จากตารางที่ 4.34 ระดับของปัญหา และอุปสรรค ด้านการบำรุงดูแลรักษามะม่วงหิมพานต์ของเกษตรกร ปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ด้านการบำรุงดูแลรักษา เกษตรกรมีปัญหายุ่งในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น ได้แก่ ปัญหาการขาดแคลนน้ำ (คะแนนเฉลี่ย 4.36) และอยู่ในระดับมาก 4 ประเด็น เรียงลำดับตามค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ขาดความรู้การใส่ปุ๋ยสูตรต่างๆ ตามช่วงการเจริญเติบโตของต้นพืช ขาดความรู้ด้านการตัดแต่งกิ่ง ขาดความรู้ในการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช และขาดความรู้ในการป้องกันกำจัดโรคพืช (คะแนนเฉลี่ย 4.15, 3.89, 3.87 และ 3.83)

ตารางที่ 4.35 ระดับของปัญหาและอุปสรรคด้านการเก็บเกี่ยวมะม่วงหิมพานต์ของเกษตรกร

n=354

ปัญหา	ระดับของปัญหา					$\bar{X}$ (S.D)	ความ หมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
การเก็บเกี่ยว						2.82	ปานกลาง
1. เกษตรกรเร่งเก็บ ผลผลิต ทำให้ผล ผลิตไม่ได้คุณภาพ	34 (9.6)	67 (18.9)	122 (34.5)	64 (18.1)	67 (18.9)	2.82 (1.21)	ปานกลาง
2. การเก็บรักษาไม่ ถูกวิธี ทำให้เมล็ด เกิดเชื้อรา	28 (7.9)	81 (22.9)	117 (33.1)	52 (14.7)	76 (21.5)	2.81 (1.23)	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.35 แสดงระดับของปัญหา และอุปสรรค ด้านการเก็บเกี่ยวมะม่วงหิมพานต์ของเกษตรกร ปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ด้านการเก็บเกี่ยว เกษตรกรมีปัญหอยู่ในระดับปานกลาง ทั้ง 2 ประเด็น เรียงลำดับตามค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ เกษตรกรเร่งเก็บผลผลิต ทำให้ผลผลิตไม่ได้คุณภาพ และการเก็บรักษาไม่ถูกวิธี ทำให้เมล็ดเกิดเชื้อรา (คะแนนเฉลี่ย 2.82 และ 2.81)

ตารางที่ 4.36 ระดับของปัญหาและอุปสรรคด้านการแปรรูปมะม่วงหิมพานต์ของเกษตรกร

n=354

ปัญหา	ระดับของปัญหา					$\bar{X}$ (S.D)	ความ หมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
การแปรรูป						3.78	มาก
1. เกษตรกรขาดความรู้ด้านการแปรรูป	106 (29.9)	124 (35.0)	100 (28.2)	6 (1.7)	18 (5.1)	3.83 (1.04)	มาก
2. ค่าใช้จ่ายสูง	83 (23.4)	115 (32.5)	138 (39.0)	11 (3.1)	7 (2.0)	3.72 (0.92)	มาก
3. กระบวนการผลิตหลายขั้นตอน ยุ่งยาก	104 (29.4)	111 (31.4)	105 (29.7)	26 (7.3)	8 (2.3)	3.78 (1.02)	มาก

จากตารางที่ 4.36 ระดับของปัญหาและอุปสรรค ด้านการแปรรูปมะม่วงหิมพานต์ของเกษตรกร ปรากฏผลการวิเคราะห์ดังนี้

ด้านการแปรรูป เกษตรกรมีปัญหายุ่งยากอยู่ในระดับมาก ทั้ง 3 ประเด็น เรียงลำดับตามค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ เกษตรกรขาดความรู้ด้านการแปรรูป กระบวนการผลิตหลายขั้นตอน ยุ่งยาก และ ค่าใช้จ่ายสูง (คะแนนเฉลี่ย 3.83, 3.78 และ 3.72)

5.2 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะของเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงหิมพานต์ อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน 354 ราย ได้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

5.1.1 ด้านการผลิต

1) พันธุ์ การคัดเลือกพันธุ์ เกษตรกรร้อยละ 33.9 ให้มีการปรับปรุงพันธุ์ใหม่ขึ้น ให้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความรู้เรื่องพันธุ์มะม่วงหิมพานต์ ที่เหมาะสมกับพื้นที่ การเจริญเติบโต ทนต่อโรคและแมลง เมล็ดใหญ่ และให้ผลผลิตต่อไร่สูง

2) การบำรุงดูแลรักษา เกษตรกรร้อยละ 67.8 ให้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ช่วยจัดหาแหล่งน้ำ เช่น การขุดบ่อกักเก็บน้ำ เพื่อใช้ในหน้าแล้ง

3) การเก็บเกี่ยว เกษตรกรร้อยละ 24.0 ให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเข้าไปแนะนำการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวให้เกษตรกร

4) การแปรรูปเมล็ดมะม่วงหิมพานต์ เกษตรกรร้อยละ 28.8 ให้เจ้าหน้าที่จัดฝึกอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ให้กับเกษตรกรทั้งการแปรรูป และคุณค่าทางอาหารของมะม่วงหิมพานต์

5.1.2 ด้านการจัดฝึกอบรม

1) สื่อที่ใช้ในการฝึกอบรม เกษตรกรร้อยละ 13.0 ควรเป็นสื่อที่สัมผัสได้จริง ปฏิบัติได้จริง เกษตรกรสามารถเข้าใจได้ง่าย

2) วิธีการที่ใช้ในการฝึกอบรม เกษตรกรร้อยละ 16.1 ควรเน้นเรื่องการปฏิบัติ เกษตรกรสามารถที่จะจดจำ และนำกลับไปใช้ได้

5.1.3 ด้านการสนับสนุนภายหลังการส่งเสริมการเกษตร

1) ปัจจัยด้านการผลิต เกษตรกรร้อยละ 35.3 การใช้ปุ๋ยเคมี รัฐควรช่วยสนับสนุนปุ๋ยเคมีให้มีราคาถูก และมีการจัดอบรมให้ความรู้ เรื่องการใช้ปุ๋ยเคมี

2) การตลาด เกษตรกรร้อยละ 44.6 ให้จัดหาตลาดรองรับที่แน่นอน และให้ทางรัฐบาลมีการประกันราคาผลผลิต

3) การส่งเสริมการเกษตร เกษตรกรร้อยละ 27.4 ให้เจ้าหน้าที่จัดฝึกอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ ฝึกทักษะ พร้อมทั้งหาเทคโนโลยีการผลิตมะม่วงหิมพานต์ใหม่ๆ ที่ให้ผลผลิตต่อไร่สูง และสามารถลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกรได้

